

Vredništvo:

na Travniku št. 277. l. nadst. (ono strbi tudi za razpošiljanje lista).

Prejemajo se za plačilo vsakršna oznanila (tudi v noslovenskem jeziku).

Plača se za vsako naliso vrsto 5 sold., če se oznanilo samo enkrat naliso, če dvakrat, 8 sold., če trikrat, 10 s. v. s. — Povrh tega še vsakkrat 50 s. za stempelj.

TRIEDNIG

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 14. februarja 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pošiljati na celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s., za četrt leta 80 s. Kdor sam poraje, pošilja, plača za celo leto samo 2 g. 50 s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s. Naročila pisma in reklamacije naj se pošiljajo vredništvu. Posamni listi se prodajajo v Gorici v bukvarnici K. Schar-Javi na Travnici ku po 5 soldov.

Državni zbor.

V ponedeljek 10. t. m. se je snedel zopet državni zbor na Dunaji, (pa za zdaj samo zbornica poslancev), dasiravno niste delegaciji svojih opravil še opravili. Sedem tednov je zbor praznoval, poprej zavoljo Božičnih praznikov, potle zavolj delegacijskih sej. Ker ima pa zbor še marsikaj opraviti in to še predno bodo sklicani deželni zbori; ni bilo moč čakati, da bi bili poprej delegaciji svoje zborovanje uklenili. Prva in naj silnejša naloga, ki je čakala državnega zbora, je preračun za tekoče leto, brez kterega bi se država mašina ustavila. — Važno pa ni vselej samo to, kar je ravno na dnevnem redu, temuč večkrat tudi marsikaj drugega, kar po naklōbi vmes pride. Nekaj takega je bilo v zbornici slišati pretokli torek. Šlo je za § 4. občnih državljskih postav in za pravico popravljonja volivskih spisov na podlagi tega člena. Glasi se § 4. tako-le: „... Vsi državljani, kateri v kaki občini stanujejo in v njej od svojih posestev, prisluzkov (obrt-nije) ali dohodkov kaj davka plačujejo, imajo pravico za občinsko zastopstvo voliti in va-nje izvoljeni biti s tistimi pogoji kakor občinarji.“ Ta § daja pravico volivno tudi takim, kateri je niso popred imeli. Dunajska mestna gosposka je bila torej imenike volivcov po tem paragrafu popravila in pričeti bi se bile imele že tudi volitve za starešinstvo. Vlada niže—avstrijska pa dotični sklep ustavi, češ, da tisti § nima še veljave. Poslanec Kuranda interpellā zarad tega v drž. zboru ministerstvo.

Podlistek.**Kos Albanije.**

Potopisne črte Maksimilijana I., cesarja mehikanskega.

(Dalje, gl. l. 6.)

Po poldne smo se napravili ga obiskat. Trop konj nas je čakal na produ. Le malo pa jih je imelo prav za prav sedlo, na drugih pa so ležala stojala, kakorčun se rabijo za nošo poljskih pridelkov.

Čudili smo se, pa ni bilo časa se čuditi in muditi. Mladost se je mogla z vsemi zlatimi oramnicami (epauleteti) in s vso žlahtno toaletto na medle konje usesti, — in jezdili smo v zeleno deželo. Obdani smo bili z oboroženci, kakor je navada v jutrovih deželah. Oljke in gosto grmovje obdaja poti, ktere po mestih prerezuje kak potok, čez kterega drži most, po turški šegi sozidan. Daleč se vidijo visoke gore, katerih podnožje je prav dobro obdelano in z lepimi hišami okinčano. — Na pol zagrnjene ženske, ki so po njivah delale, so bežale, ko smo se jim mi bližali. —

Posamezne hiše in velika drevesa so nam nazna-ovala, da se bližamo mestu, ktero se nam je podajalo kakor velik kup hiš na strmi skali; tanki minareti so kvišku moleli. Na korenini skale so ležali bazarji (tržišča) in stanovanja ciganov; više je bilo turško pokopališče s poturbanjenim kamnjem (s svitki po turški šegi); na nekterih se je pozlačenje lesketalo v večernem solncu. Vsakovrstno ljudstvo v strgani obloki nas je na bazarju sprejelo. Bazar je bil sostavljen iz majhnih lesenih

Minister Giskra odgovori, da § 4 obsega le splošen princip, kateri še ne velja; za njega obveljavo in djan-sko izpeljanje da je treba posebne izvršavne deželne postave; treba da je torej v tem primeru čakati določ-be deželnega zbora spodnje—avstrijskega. — Saina na sebi bi nas ta reč nič ne mikala; mika nas le zavoljo načela, ki ga je g. minister izrekel, in ktero mora do-sledno veljati za vse glavne državne postave. Načelo pa je to: Glavne državne postave niso veljavne s tim in zavoljo tega, kar so razglašene; da moč zadobijo, je treba še le posebne deželne postave. S tim pa je de-želnim zborom važna oblast dovoljena in so vjema to s federalnimi principi. Odgovor ministrov se opira na to, da manjka v glavnih postavah klausule (določbe) zastran njih izvršovanja. — Še imamo dodati, da si je zbornica izvolila novega predsednika, kajti poprejšnji predsednik, dr. Giskra, je zdaj minister notranjstva. Novi predsednik je štajarski poslanec Kaiserfeld.

Politiški ogled.**Avstrija.**

Mikavno je, kar piše nek dunajski dopisnik v pražko „Politik“: „Resnica je—pravi—vredna, da se raz-glasi,—da so unkraj Litave vsa nemadžjarska ljudstva polna upanja, da se mora država v kratkem federativ-no uravnati in neki voditelj teh ljudstev, kateri je tudi poslanec v delegaciji, mi je zagotovil, da vō, kaj je enkrat cesar izustil, da, če ne bo dualizem moč beseda, kakor je obečal, ne seže se po absolutizmu, ampak da se vpelje federativni sistem. Proudarja se že tudi,

bajtie, kakor povsod v jutrovih deželah, ktere so se ti-kama vrstile. Strelje molē na cesto, pod streho so pre-dalniki, na katerih sedita flegmatično prodajavec in fabri-kant v eni osebi (ker ta je vse v eni osebi zedinjeno) ter noge križem drže. Vse je vmazano; povsod ti češ-nikov duh v nos daja, da se ne veš kam obrniti.

Na vratih na pol razpadenega ozidja me je spre-jel Aga, ki je imel svoje lilapce s sebo in v tem ko sem jaz s konja stopal, da bi v mesto peš veličastni vhod imel, začeli so Turki, kakor je bilo zankazano, streljati, da je ozidje, nenavajeno tacega groma, žugalo se podreti. —

Grom se je valil iz nekoliko starih beneških to-pov, ki so na razdjanem turnu ležali. Zažigal jih je en sam kanonir, kteremu je pot iz čela scurkoma te-ka. On je bil tudi edini redni vojak v celom mestu, in je dokazoval to svojo rednost z modrim (plavim) fra-kom, rudeče ošitim, s belimi hlačami, s čevlji brez no-govic, in fesom, ki mu je doli na tilnik silil. — Mesto pa ti ni bilo družega, kakor kolobocija umazanih in oz-kih ulic, ktere so polne proda (svišča); hiše so bile po turški, pa tudi po stari beneški šegi zidane.

Pred vsim so nas peljali v mošejo (turški tempelj), ktera je bila pa podobnješa staremu, zapuščenemu magazinu, kakor hiši božji; potem smo šli na majhen prostor na ozidju, s kterega smo se razgledali po lepi bogati deželi. — Kaj bi se ne dalo iz te dežele napra-viti! — Turek je prelen, da bi jo obdeloval, kristjani pa Turek veselje nad delom kali! (Dalje prih.)

kaj in kakó da bi bilo storiti, ko bi prišlo do tega, in se je našlo, da se vporu Madžjarov prav lahko moč v-zame, ker bi v pošteni federaciji Srbi, Romani, Hro-vati, Slovaki itd. radi in veseli poslali svoje zastopnike v občen državni zbor na Dunaj, in tudi veči del čisto madžjarskih volivnih okrajev bi po direktnih volitvah za Dunaj glasoval. Kar mene zadeva, zdi se mi ta reč jako važna, in po vsem, kar vidim in slišim, kaže se mi, da niso niti cesar, niti dvor in tudi državna vlada ne prenapeto zaljubljeni v dualizem. Pa kako bi tudi bili? Vsak dan bolj se kaže, da učejo Madžjari o dr-žavi avstrijski nič vedeti ter postopajo v tem s pedan-tično natančnostjo tako, da se mora misliti, da hočejo unkraj Litave ime Avstrija celo iztrebiti iz zgodovine." — Ta dopis se vjema z mislijo, ki jo je „Dom.“ v prodzadnjem listu v vvodnem članku izreklu.

Prvo dni tega meseca je bil časnik „Südtiroler Volksblatt“ zavoljo neke nepovoljne reči pod prepoved djan. O. k. okrožna sodnija v Bolzanu je 6. t. m. pre-poved potrdila. Med razlogi, s kterimi podpira to svojo razsodbo, nabaja se tudi ta, da, kar se tiče pravih na-menov vlade in državnoga zastopstva, ima tirolska du-hovščina na kmetih napačne misli. To pa si je vzela duhovščina za zlo in se je pritožila zoper to uradno razžalitev pri viši deželni sodniji. Podpisalo je pritožbo 262 duhovnov (nemškega dela tridentinske škofije). — V pojasnjenju naj pristavimo, da so Tirolci cesarju in Avstriji nar bolj vdani in zvesti, s sedanjim stanom reči, s sedanjo vlado pa ne zadovoljni. Radovedni smo, kaj viša sodnija poreče.

Vnanje države.

Na *Srbskem* in sploh na *Turškem* se je začelo nekako pomenljivo, živo gibanje. Angleško, Francosko in Avstrija pazijo ojstro na vse, kar se tam godi. Da Rusija rok križem ne drži, lahko verjamemo.

Dopisi.

Iz Kanala. 1. febr. F. V. V mojem dopisu od 22. januarja sem zapazil neko nepovoljno zmoto. — Ni bil namreč župan iz *Banjšice sv. Duha*, ampak bivši župan na *Banjšici sv. Lovrenca* tožen goljufije; zdi se pa da tudi on po nedolžnem. Od službe pa ga je odstavil deželni odbor, ker ni hotel računati o pravem času narediti.

Z Gorlškega. Pč. V naši županiji ** smo imeli 28. preteklega meseca prvo občinsko sejo, kar smo sami na sebi. Veliko je bilo opraviti, predno smo vse v red spravili. Zborovali smo v lepi g. županovi sobani, kar je začetni seji posebno svečanost podajalo. Po seji je novi gospod župan—blag, postrežljiv, pošten mož — vse starešinstvo pogostil, še sladčice in šampa-njarja ni manjkalo. Kakor poprej pri seji, tako tudi pri mizi smo se pogovarjali v mešanici, kakoršna je v marsikakem kraji naše mejne dežele navadna. G. žu-pan in 2 starešine so namreč Lahji po rodu, drugi smo Slovenci. Govorilo se je torej vse po črez. Lahji so se prizadevali po slovenski, mi pa laški govoriti; če-sar ni storila šola, je pa žlahtna kapljica pomagala. In do tukaj je vse lepo in prav. Ta mednarodna vza-jemnost v mešanih starešinstvih ne bi bila ravno pre-grešna. Veselje mi je kalilo samo to, da zapisnik prve naše seje ni slovenski, ampak — nemški! Kriv tega je tajnik, rojen Slovenec, kteri se pa izgovarja, da ne zna slovenski pisati, dasiravno bi kot..... moral znati. (Oh, tajniki, tajniki! kedaj se spokorite! Vr.)

Iz Novomesta. A. F. ... 6. 2. t. m. je zadela tukajšnji o. k. gimnazi velika nesreča: smrt nam je namreč pobrala gorečega in pobožnega frančiškana, dobrega in učenega učitelja in vnetega Slovenca, viso-kočasitega O. Adolfa Kokalj-a v naj boljših letih, ker še 30 let ni bil star. Umrli je na Svečnico zvečer ob 8 1/4; njegova mati pa v Ljubljani, drugi dan zju-traj ob 5. uri. Ljubljenega učitelja smo prav slovesno k pogrebu spremili. Nar prvi so šli učenci tukajšnje normalke, potem pa gimnazijski. Neslo ga je 8 sed-močolcev; za trugo smo šli pa šestošolci s svečami, ker bil je rajni naš razrednik (Klassenvorstand). Spre-mil ga je pa tudi en oddelek mestnega vojaštva (me-ščanske straže?) z godbo in velika množica meščanov-

Na grobu so mu pevci še zapeli in tužnega srca smo se ločili od mirnega groba dragega nam učitelja.

Prosim te, „Domovina“, postavi rajnkemu s te-mi vrsticami ponižen spominek, saj si mu bila vac-lej draga: prav rad te je prebiral.—Pred nekoliko le-ti je bival umrl O. kot klerik na Kostanjevici v Gorici, kjer je tudi cerkveno petje in orgljanje navadno oskr-boval. Bog mu daj večni mir in pokoj, in večna luč naj mu svetli!

V Volčah 9. febr. A. M. (Svet je čuden) Mi-nulo jesen je v naših krajih nek postopač svojega po-potnega tovarša skoraj do smrti pobil, bojda, ker je pri njem denar slutil. Prišel je pa pravici v post in k izpraševanju v Tomlin, od tod pa v Gorico. Dne 7. t. m. je imela biti z njim obravnava v Gorici. Povab-ljen je pa bil za pričjo mož iz naših Rátov. Obhodnik mu prinese laško povabilo in pové, da naj omenjeni dan v Tomlin pride. Povabilo ga je pa v Gorico kli-calo pod kaznijo 5 do 50 gl. Mož pride poldrugo uro-daleč o pravi uri v Tomlin. Za svojo sitno pot je od nekega uradnika prejel lepo kopicco neprijaznih besedi. Fantič tega moža k meni v šolo hodi in porok sem, da vsako slovensko pisanje razločno prebere; lahko bi bil tedaj tudi povabilo prebral, ko bilo očetu došlo v domačem jeziku. Le lepo po nemško in laško ura-dujmo! slovenskega ni tréba! *) Nekteri gospodje i-majo čudno trmo, ker—svet je čuden.—Ni dolgo, kar je pri nekem prepiru v Kobaridu nek srborit Lah pre-bodel miroljubnega Kobaridca, poštenega moža, očeta velike neoskrbljene družine, ki je hotel prepir vstavi-ti. Ranjenec je malo dni potem umrl. Ko se iz Laha vino izkadi, razjode se, pa, kakor je rekel, bilo mu je žal le zato, ker je krivega zadel, namesti naspro-tnika. Ljudje imajo o sv. veri čudne zapopadke, ker—svet je čuden. **)

V Gradcu 10. feb.—Pravila „slovanske besede“ so že potrjena. Nadjamo se, da društvo v krat-kem narase, posebno ker je v našem mestu veliko slo-vanskih družin. Namen društva je enak namenu naših slovenskih čitalnic, zatorej vam ga tukaj ne razkla-dam.

Nadjamo se, da bodo pomagali tudi naši dijaci no-vemu podvzetju na noge. Oni imajo sicer svoje društvo „Slovenijo“, ali saj zamorejo lahko ostati udje njeni, pa tudi postati članovi „slovanske besede“. Kaj takega pričakujemo tim bolj od njih, ker vemo, da dijaško društvo ne more vsestransko zadostovati naši mladini. Vsakoko naj postanejo udje slovenske besede; če spo-znajo, da jim zadostuje, naj opustijo svoje društvo, če ne, naj ga obdrže. Nadjam se, da teh misli nisem e-din jaz, da večina graških slovenskih dijakov tako misli in z nami vsak pošten Slovan. Tako menim najbo-lje odgovoriti „Zukunft—i“, ki pravi, da „Domovina“ zagovarja ude Slovenije. „Zukunft“ dobro misli, ven-dar tukajšnih zadev popolnoma ne pozna. ***)

Nabrežina 11. svečana —N.— (Pogojzdovanje Krasa.) Ta dni smo zvedeli, in nas je to jako razveselilo, da je o. k. ministerstvo za kupčijstvo in javno gospo-darstvo ustanovilo pri naši primorski namestniji zača-sno novo službo gojzdnarskega nadzornika na pogojzdo-vanje našega Krasa. Plače bo imel iz cesarske blagajni-ce 800 gl. na leto in povrh še 300 gl. za obhode po Krasu. Njegova naloga bo voditi pogojzdovanje in lju-di podučevati, kako bi se dalo to važno delo po kratkem potu umetno dovršiti. Glejmo, da ga bomo radi poslušali in njegove dobre svete izpolnovali. Po-goj v razpisu te službe je, da mora omenjeni uradnik znati dobro slovenski. Tedaj se ne bo moglo več oči-

*) § 19.!!

**) Tretji „čudeč“ sem izpuštil, da si je brž ko ne vseničen, ker se v osebnosti sploh ne spušča in ker se meni ne spodobi tovar-šem svojim zabavati, saj bi tega tudi. Vi ne storili v zadevah vaših tovaršev. Sicer pa jez v dotičnih rečeh menda nar več vem. Vrednik.

***) Tudi „Dom“ jih ne pozna; za tega voljo bi bilo dobro, ko bi Vi, g. dopisnik, blagovolili ondanje razmere gledé na „Slovenijo“ in „Slov. besedo“ nekoliko razločiti, ako je lahko to storiti, pa da ne bi bil tek popis vzajemnosti in edinosti slovenski v Gradcu na škodo.—Bólj pa še mika „Dom“ druga zadeva graška namreč gorško-dijaški ples 6. t. m. v tamošnji Thalji. Pojasnite nam protest v „Tagospusti“, od 5. t. m. in sploh vse; ker sem spada. Radi bi vedeli, kakšen zajček v tem loči udi. Vr.

tati kakor poprejšnih let, da se nam v neznanem jeziku govori, ker se bo pri podučevanju le naš jezik rabil. *) — Moja misel je, da naj se napravijo povsod drevesnice po soseskah, koder jih še nimajo, in sicer, če je le mogoče, blizo močila ali kaha, ali pa naj se napravi v drevesnici vodnjak, da bo voda za nilda in šibka drevesca pri rokah, da jih bo mož ob času suše zalivati; kajti skušnja uči, da naj bo drevesnica še tako lepo in v redu posajena, naj bo trava še tako skrbno očiščena, in naj bo okoli drevesa zemlja še toliko dobro zrahljana, vendar ob času suše šibka drevesca večidel posahnejo, ako jih ne zalivamo. V vsaki občini naj bi se tudi en del občnega pašnika za pogozdjenje odločil in zagrabil, da ne bi mogla živina vanj zahajati, in naj se v njem listje in trava pusti, da sognjije in pusta tla pognoji. Sadijo naj se pred tujni bolj domača drevesa, o katerih vem, da se na Krasu dobro obnašajo, da hitro rastejo in se množijo, kakor poslavljam naš brest, ki v kratkih letih tudi v slabi zemlji visoko zraste, in okoli sebe hitro veliko rastlik zaplodi. — Nasadila naj bi se tudi poleg potov drevesa, ki rada rastejo, pot prijetnejše delajo in popotnikom senco ponujajo. Oh! koliko poti je še na Krasu, ki so neprijetne in dolgočasne, ker poleg njih še zelenega listka videti ni. — Kako žalostno je slišati, da v nekaterih soseskah, kjer so občinski pašnik med seboj razdelili, so neumni gospodarji v svojih deložih skoraj vsa drevesa posekli in pokončali, tako da živina ob vročini klaverno po pašniku okoli tava, in jezik iz gobca izteguje, ker ne najde sence. Ali ne zaslužijo taki malovredni sosedje, da bi jih v črne bukve zapisali? Če se bo le sekira na drevesa nastavljala, nič pa sadilo, nastopijo tužni časi, in naši potomci se bodo nad nami hudovali, da smo imeli le ojstre zobé, da smo jim še celo drva zglodli. Da nas ne bodo naši mlajši kedaj preklinjali, podajmo si roke in lotimo se srčno težkega dela pogozdovanja in dobiček bo gotov in naš. Ne strašimo se, ako bo to delo le počasi napredovalo; saj je že star pregovor, da se tudi počasi daleč pride. Brez dela ni plačila, brez truda ni užitka!

Domači novičar.

(Nov zemljevid grofije goriske) v velikem morilu za na steno je ravnokar dodelal zemljemerec g. Rosen. Ako se ne motimo, naročil ga je deželni odbor za deželno dvorano (?). Da bi bil pa slavni odbor tudi ukazal krajna imena spačiti ali prav za prav že spačena tudi na ta novi zemljevid prepisati, ne verjamemo. Znano je namreč, da ni je dežele, da bi bila njena krajna imena tako spačena, kakor so naša slovenska. Davno že želé slovenski in drugi zvedenci, da bi se dal napraviti natančen zemljevid s popravljenimi imeni, kateri naj bi bil potem podlaga in zgled generalno—štabuim, šolskim in vsakoršnim zemljekazom naše dežele. Poznamo tudi poslanca, ki je imel to reč sprožiti v prihodnji sejni dobi deželnega zbora; ali odbor ga je prehitel. Ta naglica bi bila hvalevredna, ko bi zemljevid ne bil skažen in—ko ne bi se bilo za-nj že čez 600 goldinarjev izdalo. — Naše Orhovlje (pri Mirnu) se nahajajo n. pr. pod Raccogliano; Cirkno (Kirchheim) je Circhina itd. Pa da bi bila že vsaj popačenim prava slovenska imena pridjana!—ali tudi to ni prišlo nikomur na misel. — Škoda za trud in denar!

Obrtnijsko-gospodarske reči.

Naši kmetje okoli Gorice se radi posmehujejo n. pr. Istrijanom, da obdelujejo polje še kakor v Abrahamovih časih; da imajo kolesa, ki so bolj štirivoglata, ko okrogla, neokovana, z okornim platiščem itd. In ko po zimi za ognjiščem pripovedujejo, da so tudi njibo-

*) Ko smo razpisali to novo službo v „Osservatore Tristino“—u brali, razveselili smo se ga v dvojnem oziru. Novi uradnik utegne veliko koristiti, samo da nam ne pošljejo kakoga nepraktičnega, proučenega, suhoparnega teoretikarja, kateri bo hotel Bog zna kaka visokomodra gojzdarstvena načela na naš Kras obračati. To je enoz Drugič pa smo našli v tem razpisu na nekaj celo novega. On je namreč prvi, v katerem se zahteva popolno znanje slovenskega jezika, laškega pa le splošno. Navadno je to narobe. — Pri pogozdovanju Krasa mora biti po naši misli glavno vodilo to, da se varuje in goji to, kar je; Ne gomite živine tje, kjer je že ali še kak sled gozda, ter ne secite lesu in ne grabite ondol listja!

vi stari očetje še take škripajoče vozove imeli (in ros se nahaja tu pa tam še kak ostanek iz tistih časov) tu vam zijajo otroci, kakor da bi se jim kaj o Noetovi barki pripovedovalo. — Veste pa, kaj vam povem, vi bahači?—da je okroglo kolo časa in napredka (že tudi vas prehitelo in vaši otroci bodo o vašem orodju ravno tako govorili, kakor vi zdaj o vaših dedih in ubozih Istrijanih, ki jih ošabni, pa nevedni Benečan (istorski posestnik) tare in molze. Poslušajte tedaj! V Gorici nad Placento, ob stari cesti proti mostu v Vernjavi hiši številka 56, ima svojo delavnico nek bistroumen Lah iz Bassanskoga okraja, ki je pa že tu vdomačen,—*Josef Pan* mu je ime— kateri vam izdeluje mnogovrstna žitna orodja, da se jim boste prav čudili, če jih pojedete gledat. — Bil je razumni mož lani v Parizu pri razstavi in je tam marsikaj videl, kar zdaj posnema. Tako nareja n. pr. (po zgledu neke mašine, ki je v Parizu medaljo dobila) čedne žerno (mline, ki se z roko gonijo) za turšico. Če je žerov tako narejen, da ga en človek goni, stane 120 gold.; za moč dveh mož 160 g. Tudi naredi lahko mline, katerih bi en konj tri h kratu gonil. Tisti, ki sem ga videl jez mleti, zmeljje en polovnik v oni uri. Moka je lepa, kakor v navadnem malnu mleta. Če bi se kamin premonil, bil bi žerov dober tudi za pšenico ali rež. — Nadalje izdeluje g. Pan tudi priprave, ki *turšico utroijo*, po nar. novejši iznajdbi narejene, ki omrvijo po 80 vaganov (starov); *mlatavnice*, ki jih je sam iznajel, ktere omlatijo po 30 starov pšenice; čena 150 gold.; — *vajavnice* (burat) vsake sorte po 100 gold.; *mlatavnice* za 2 konji za 2, do 6 konj itd. — Mlini Pan-ovi bi bili posebno za take kraje dobri, kjer imajo daleč v mlin, posebno za poleti, ob suši. — Kaj, ko bi si jih premožnejše hiše na Krasu ali v gorah ali pa županije omislile? Menim, da bi se splačalo.

Kmetje! ne bodite nemarni in obrezujte prav drevesa!

Nekdaj se je mislilo, da kinetu ni treba druzega, ko drevo usaditi in ga k večjemu še h kolu privezati potlej pa še cepiti (pelcati); pa je. Potlej pa bodi drevo, tam in rasi, kakor češ, da mi le obilo sadu o svojem času doneseč. Al zdaj ga pa ni menda kmeta, ki ne bi spoznal resnice, da bolj ko bo drevo glečtal i trebil, s tem bolj obilnim in okusnim sadom mu bode trud poplačavalo. Drevo lepo okopovati, mu včasih pognojiti; potlej pa posebno še vodone in nerodovitno ali zelo poškodovane veje in sploh vse nepotrebne izrastlike čisto porezati je zgolj znana potreba. Pa ni zadosti, da se drevesu vrhi in veje le na čez oklestijo kakor si bodi, ni prav, če se veje s kako ustrupano (tumpasto) sekiro le na debelo odčesne, v deblo preveč ukroji al pa premalo odseče tako da porobek (štula) od debela proč štrli. Vejo je treba pri polti *) t. j. gladko pri debelu odrezati, rečem gladko t. j. kolikor je mogoče brez škrbcev i zarezov. Nar lepše i boljše se pa to opravi z malo ročno žagico, kakoršno imajo semtertje vrtnarji, ki je k temu delu že zato nar bolj pripravna, ker se znjo tud znotranje veje, če je treba, nar lažeje odpravijo. Potem je dobro rano s kakšnim drevesnim mazilom, če ni druzega, z ilom in smolo zamazati, da mokrota in zrak lesu ne razjesta. Ne reci mi, bravec, da tega ni treba, saj če se sam v prst urežeš al usečeš, vendar le skrbiš, da si rano hitro obvežeš, da se ti hitreje zaceli al da prisad zraven ne pride. Veja pa se mora zato pri debelu gladko proč odseči, ker skušnja uči, da, ako se porobek na debelu pusti, začne lahko budeti **) (trohneti); mrčes se potem lahko v njem zaredi, ki se do deblovega stržena zaje in lahko se potem takem zgodi, da drevo vsahne.

Jezikoslovska stvar.

„Soča“

Etimologijske črtice,

Kdo mi bode zameril, da mi je rojenemu ob Soči ta reka od nekdanj tako sveta bila kakor Ind in Ganges vzhodnim Indijanom? Že deček se je nisem

*) Ti izraz je v hribih v navadi, kjer se večidel izgovarja: pri „puti.“
**) V gorah sploh rabljena beseda. Pis.

mogel nagledati, tako veličastna se mi je zdela; kaj še kakor fantiž, ko sem v nji menke lovil, in se plavati učil? Ko mlad dijak sem o počitnicah enako obnoreli materi, ki za vlonjenim otrokom gleda, po cele ure zrl v bistre njene valove, kako so se urno podili proti Kanalu, Gorici, in dalje do morja, izročivši jim moje srčne pozdrave do ondrotnih součencev.

Le eno me je težilo, da je moja ljuba Soča na zemljevidu proti drugim rekam tako neznačajna se kazala. Toda vse se spreminja pod solncem.

Ni mi moč popisati sladkih občutljev, ki so me obhajali 19 letnega sedmošolca, nekega poletnega popoldne na sprehodu od Gorice do Pevme z rajcema profesorjema dr. Švabom in Jordanom. Prvi, ki je obne zgodovino učil, zagledavši našo divno Sočo prytč v svojem življenji postane, — se zamisli, — vsklikne: „Das also ist der weisse Fluss, bis zu welchem die Türken vorgedrungen waren.“ („To je ista bela reka, do ktere so bili Turki prilomastili“) s pristavkom, da tako jasno — bele vode še ni videl.

Ta rek je sprožil celo zgodovinsko obravnavo. — Oh! kako je moje srce veselja igralo, slišati koliko zgodovinske važnosti da je Soča. Na opazko: „Škoda, da je tako majhina“ mi profesor Jordan v besedo segne, rekoč: Vi se motite; kajti Soča, kakor naj iznoja⁴⁾ (reissendste) reka, v 1 uri več vode v morje izlije, nego druge počasne reke, ki so veliko večje videti.

To me je napeljalo imenu Soča korenike iskati. Kolikor se je o tem v „Novicah“ pisalo, ni mi dopadalo. Moj ded, ki bi, ako bi še živeli, 106 let šteli, so našo Sočo, — ališal sem iz njihovih ust — Izno imenovali. Izna = Isnitz, Isonzo, Isoča, Soča⁵⁾ po naravi izpoljajo ime.

Tudi dr. Švabova „bela reka“ ima svoj pomen. Na mostu pri sv. Luciji in v okolici ondašnji se imenuje Soča „beliška voda“ v razloček od Idrice.

Torej menim, da bi se ne smelo pisati „Bovec“ ampak Belec, od tod laški Plätz, lat. Ampletium, Plitach, Flitsch. ***)

Primeri na Kranjskem bohinjsko Belo. V Bohinji sem ališal reči „Belški gospod.“ Razumel sem napačno za „Flitscher“ — na mestu „Vellacher“ Herr. Kakor si je enak rek v ustih ljudstva za naš Belec in za bohinjsko Belo, tako sta si tudi ta 2 kraja zelo podobna.

Prapic.

Drobtince.

(Pojdite tje, svobodnjaški kričaji, in storite kakor oni!) Dekan ribniški na Kranjskem pr. g. Ignac Holzapfel, ki je, ni davno, umrl, je naredil tako-le oporoko (testament): Dušo Bogu, prah zemlji. Dedič (erb) moj naj bode zavod za gluho-mutce, ki se ima na Kranjskem napraviti. Preroženje njegovo pa znaša 60 do 70 tisuč gold. — Rajnki Holzapfel je bil tudi slovenski pisatelj. Živel je prav priprosto.

Koliko stanovavcev ima Pariz? Pariz šteje en milijon 799, 980 prebivavcev, in 25,000 mož posadke.

Koliko dohodkov ima angleška vlada? Finančni dohodki angleške države so bili lanskega leta: 68 milijonov, 663 tisuč, 516 funtov. Funt Sterling znese okoli 10 goldinarjev našega dnara.

*) „Iznoje“? Kaj je to? Je li po Vaših krajih ta beseda navadna? Rad bi imel nekoliko primerov. (rekov) v kterih se rabi. Kaj ko bi bila to le napačno izgovarjana beseda „jezna“; kajti slišim, da v zgornjem Posočju se reče: „vino jezna teče“ t. j. močno.

Y.

**) Speljava „Soča“, „Isonzo“ iz „Izna“ ni mogoča; to se vpira vsakoršnim pravilom. Samo „Iznitz“ je iz „Izna“ speljano ime. Soča so stari Slovenci gotovo Sonča (e kot nosnik) izgovarjali, kakor je imel starejši jezik sploh veliko nosnih glasov, kterih zdaj nimamo. Enak ostanek nahajamo na Kobarjskem tudi v imenu Log, ktero se je zdaj izgovarja in se je tudi ni davno še pisalo Long (Lounh). Da je moral biti v besedi Soča nosnik, kaže nam polatinčena oblika Sontius in ik nje prenarajena laška oblika Isonzo, v kteri i drugoga ni, kot to, kar v besedi Iddio, Ispagda. V obliki I' Isonzo (Iisonzo) je t' Elenek. Kaj pa da je imenu Sonča korenika, ni moj namen preiskavati; hotel sem samo memogredo opomniti, da ni mogoče, da bi Soča iz Izna speljana bila. — Čudno je, da ima ta naša rajska reka troje imen: Pri izvrtku Izna, potle Soča, predno se v morje izlije, pa Zdoha (Sdoba).

Vr.

***) Tu imate pravo. Črka l je morala biti v izvrtki obliki, če ne, od kod bi bila prišla v tujo obliko „Plätz“ itd? Kakšen samostojni pologlasnik pa da je bil v deblu, vodi jo Bog!

Vr.

Koliko stanovavcev ima London? London ima 3 milijone 126 tisuč in 635 prebivavcev. Vsak dan se to število za 126 ljudi pomnoži.

Nar boljši pomoček zoper trihine. Nekdo je bil prasca ubil, napravil si klobas pa mulice ter jih v klet obesil. Drugo jutro stopi v klet po eno klobaso, da bi si jo k polenti ocvrl, pa — o čuda! na mestu klobasa in mulice vidi obešen listek, na kterem je bilo zapisano to-le: „Nar boljši pomoček zoper trihine“! — Tat si je namreč mislil; ako mu vse odnesem, ne bode se mu bati, da bi za trihinami zbolel!

Nekdo, ki je bil živ pokopan. V Hongkongu (v Aziji) je bil tak strašen vihar, da je veliko hiš podrli in veliko ljudi pod razvaline pokopal. Eden izmed rešenih je prišel po sredi z glavo in z desno roko pod veliko škrolo, s truplom pa pod malto in koree, in je mogel v taki postelji tri ure ležati, dokler so ga izkopali. Na bližnjem otoku so moraki valovi tri vasi popolnoma odplahnili, in veliko ljudi je pri tej priložnosti smrt storilo.

Umrli v Gorici:

od 6. do 11. febr. t. l.

6. Jakob Romanin, 60 l., čunjar, za naduho; 7. Katarina Petrelli, 4 l., 4 m., sidarja hči, za sušico; Jlar Bizjak, 16 l., kmečki sin, za vnet. črev; 8. Katarina Bržan, 69 l., kmetica, za naduho; 9. Alojzi Valant, 33 l., pisar, za ?; Anton Valikonja, 71 l., kmet, za mrtudom; 11. Jožef Fagnol, 22 l., kmečki fant, za pljučnico; Franciska Orunding, 40 l., uradnika hči, za pljučnico.

Korski kura na Dunaji 12. t. m. Metaliques 57:—; narodno posojilo 66:10; London 117:60 adzjo srebra 115:—; cekini 5:58 1/2.

Loterijske številke zadujč vzdignjene: V Gradcu 12. t. m. 15, 88, 69, 22, 21.

Upravitelja G. Bl. R. v R. Drugi pot o Tvoji zadevi. — G. u. v Št. Za danes preklesno.

Oglasnik.

Pristnost zagotovljena!

Dr. Hartung-ovo olje iz lubja kitajskega drevesa, za ohranjenje in lišpanje las; v zapečatenih sklenicah (flaškah), (pečat je v steklo vtisnjen); po 85 soldov.

Dr. Borchardt-ovo lepo dišeča mijo (kajfa) za zlepšanje in zboljšanje polti, po skušnjah potrjeno zoper vsakoršno kožno nesnago; v zapečatenih originalnih povezkih (pakeljih) po 42 soldov.

Dr. Beringuler-jev dobro dišeči kronski cvet (Kronengeist), slatna voda za duhanje in umivanje, ktera moči življenja krepča in spodbuja; v originalnih sklenicah po 1 gold. 25 s., ali 1/2 sklenice 75 sold.

Profesorja dr. Lunde-a rastlinska predenična pomada (Stangenpomade); stori, da se lasje bolj svetlijo, da so voljniji, in da, počesani, lepo trdno stojé; v originalnih koséh po 50 soldov.

Balzanovo oljčno mijo; odlikuje se po tem, da kožo oživlja in hrani ter jo dela mehko in voljno; v povezkih po 35 soldov.

Dr. Beringuler-jevo rastlinsko barvilo za lase; barva jih prav črno, rjavo in rudečkasto; s ščetmi in lončki vred 5 gold. a. v.

Dr. Hartung-ova rastlinska pomada, ki stori da začnejo lasje zopet čvrsto rasti; v zapečatenih steklenih lončkih, ki imajo pečat v steklo vtisnjen, po 85 sold.

Dr. Sulz de Bontemardt-ova lepo dišeča pasta za zobe; nar navadnejši in zanesljivši pomoček za obvarvanje in čiščenje zob in dlesen (zobernov); v celih in 1/2 povezkih po 70 in 35 sold.

Dr. Beringuler-jevo olje za lase iz zeliščnih korenin; ono da lasem moč in jih ohranjuje; ena skleničica 1 gold. in 75 s. a. v.

Dr. Koch-ovo zeliščno sladje; potrjeno kot dober domači pomoček zoper kašelj, zagrljenost, zasliženje; v originalnih škatljicah po 70 in 35 soldov.

PRISTNE (nepokvarjeno) se prodajajo vse te zarad priznane dobrote tudi po naših krajih špogauc reči v Gorici in za deželo samo v lekarnici (špečariji) pri Pontoni-u, pri zamorcih, v Raštelu.